

English	Serbian / СРПСКИ
Health care for people coming to Scotland to work	Здравствена заштита за људе који долазе на рад у Шкотску
<p>In Scotland, most health care is provided by the National Health Service (NHS). If you are coming from overseas to work in Scotland, and you live here legally this factsheet tells you how you can get health care from the NHS while you are here.</p>	<p>Право на здравствену заштиту у Шкотској се углавном остварује преко National Health Service-а (NHS-а), односно Националне здравствене службе. Ако сте страни држављанин/страна држављанка и ако у Шкотску долазите на рад, а овде живите легално, у овој брошури ћете наћи информације о томе како током свог боравка у Шкотској можете да остварујете право на здравствену заштиту преко NHS-а.</p>

I have come from abroad to work in Scotland. Can I get health care from the NHS?

- Yes. You can get health care from the NHS if you are employed or self-employed in Scotland.
- You can also get health care from the NHS if you:
 - work on a ship registered in the UK
 - work offshore in UK territory
 - work as a missionary, or
 - have come to Scotland to work as an unpaid volunteer providing services within or similar to health or social services.
- **If you are from a country in the European Economic Area (EEA) or Switzerland**, you can also get health care from the NHS if you have come to Scotland to look for work.

Страни сам држављанин/страна сам држављанка и у Шкотску сам дошао/дошла на рад. Да ли имам право на здравствену заштиту преко NHS-а?

- Да. Право на здравствену заштиту NHS-а ћете имати ако сте запослени или обављате приватну делатност у Шкотској.
- Право на здравствену заштиту преко NHS-а такође можете да остварујете ако:
 - сте запослени на броду регистрованом у Уједињеном краљевству
 - радите (на нафтној платформи) у територијалним водама Уједињеног краљевства
 - радите као мисионар/мисионарка, или
 - сте у Шкотску дошли да радите као неплаћени волонтер/неплаћена волонтерка који/која врши услуге у склопу система здравствене или социјалне заштите или у некој сличној области.
- **Ако сте држављанин/држављанка земље чланице Европског економског простора (ЕЕП-а) или Швајцарске**, право на здравствену заштиту преко NHS-а можете да остварујете и онда ако сте у Шкотску дошли зато да тражите запослење.

Countries in the European Economic Area (EEA):

Austria, Belgium, Bulgaria, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Ireland, Italy, Latvia, Liechtenstein, Lithuania, Luxembourg, Malta, The Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, United Kingdom.

Земље чланице Европског економског простора (ЕЕП-а):

Аустрија, Белгија, Бугарска, Грчка, Данска, Естонија, Ирска, Исланд, Италија, Кипар, Летонија, Литванија, Лихтенштајн, Луксембург, Мађарска, Малта, Немачка, Низоземска, Норвешка, Пољска, Португалија, Румунија, Словачка, Словенија, Уједињено краљевство Велике Британије и Северне Ирске, Финска, Француска, Чешка, Шведска и Шпанија.

What do I need to do?

- You need to find a family doctor as soon as possible after you arrive in Scotland, and ask them to register you as an NHS patient. You will not have to pay for this.

In Scotland, family doctors are often called General Practitioners or GPs. They work in GP surgeries, medical practices or health centres.

The GP will help you look after all your health needs. They will decide if you need to see another health professional – for example a hospital doctor, or someone in mental health or maternity services. If you do, the GP will make the appointment for you.

- To find a GP, you can phone the NHS helpline on 0800 22 44 88 or look on the internet (www.nhs24.com). The NHS helpline can provide an interpreting service.
- When you have found a GP surgery, contact them and make an appointment to register as an NHS patient.
- If you need an interpreter, ask the GP surgery to arrange this for you. When you make an appointment, tell them what language you prefer to use.

Шта треба да урадим?

- По доласку у Шкотску треба чим пре да се обратите неком породичном лекару/некој породичној лекарки и да га/је замолите да Вас региструје као пацијента/пацијенткињу NHS-а. Ова услуга је бесплатна.

Назив који се у Шкотској често користи за породичне лекаре је General Practitioners или GPs (лекари опште праксе). Они раде у амбулантама опште праксе (GP surgeries), медицинским ординацијама или домовима здравља. GP-и ће Вам помоћи да добијете помоћ за све Ваше здравствене потребе. Они такође одлучују о томе да ли треба да потражите помоћ од неког другог здравственог радника, нпр. болничког лекара, специјалисте за ментално здравље или гинеколошко-акушерске клинике. Ако треба, GP ће Вам заказати одговарајући термин.

- Да бисте си нашли лекара опште праксе (GP), позовите NHS-ову телефонску линију за пружање помоћи на број 0800 22 44 88, или им се обратите путем интернета (www.nhs24.com). Позивом NHS-ове телефонске линије за пружање помоћи можете да тражите и преводиоца
- Када пронађете одговарајућу ординацију, контактирајте GP-а и уговорите термин да бисте се регистровали као пацијент(киња) NHS-а.
- Ако Вам је потребан преводилац, замолите дотичну ординацију (GP surgery) да Вам га пронађе. Кад будете уговорали термин, обавестите ординацију на којем језику желите да комуницирате.

What happens when I register as an NHS patient?

- When you go to the GP surgery, the staff will ask you for some personal information – for example, your name, address and date of birth.
- They will ask to see some documents to help them decide if you can register as an NHS patient. If you need hospital care, staff at the hospital will also ask to see these documents.
- **If you are from the EEA or Switzerland**, NHS staff will ask to see your European Health Insurance Card (EHIC).
- **If you are not from the EEA or Switzerland**, they will ask to see documents that prove you are working in the United Kingdom. For example:
 - **your workers permit**, and
 - **if you are employed**, a recent letter from your employer, or your work contract, or a current pay (wage) slip
 - **if you are self-employed**, invoices or receipts for your work
 - **if you are an unpaid volunteer**, a letter from the organisation you work for that says what type of voluntary work you do.
- If you don't have the documents they ask for, staff at the GP surgery may not be able to register you as an NHS patient.
- If you receive health care from the NHS before you are registered as an NHS patient, you may be asked to pay for this. This may happen, for example, if you are waiting to get the documents you need for registering as an NHS patient. After you are registered, any money you have paid will be returned to you.

Шта ће бити кад се региструјем као пацијент(киња) NHS-а?

- Кад се обратите ординацији опште праксе (GP surgery), особље које онде ради ће од Вас затражити неке личне податке, нпр. Ваше име и презиме, адресу и датум рођења.
- Од Вас ће затражити и неке документе да би утврдили да ли Вам је дозвољено да се региструјете као пацијент(киња) NHS-а. Ако Вам је потребна болничка нега, ове документе ће од Вас затражити особље дотичне болнице.
- **Ако сте држављанин/држављанка ЕЕП-а или Швајцарске**, особље NHS-а ће затражити Вашу Европску карту здравственог осигурања (EHIC).
- **Ако нисте држављанин/држављанка ЕЕП-а или Швајцарске**, од Вас ће бити затражени документи којима се доказује да радите у Уједињеном краљевству, нпр.:
 - **Ваша радна дозвола**, и
 - **ако сте запослени**, недавно писмо Вашег послодавца, уговор о запослењу или задњи одсечак од плате
 - **ако обављате приватну делатност**, фактуре или признанице које сте испоставили/добили за свој рад
 - **ако неплаћени посао радите као волонтер**, онда писмо организације у којем се наводи врста посла који за њих обављате.
- Ако документе, могуће је да ординација опште праксе (GP surgery) не буде могла да Вас региструје као пацијента/пацијенткињу NHS-а.
- Ако здравствену заштиту преко NHS-а пре него што се региструјете, могуће је да ће се од Вас затражити да платите . То се, рецимо, може десити ако и даље чекате на документе који су Вам потребни за регистрацију. После регистрације, сваки износ који сте платили ће Вам бити враћен.

The United Kingdom has special health care arrangements with some countries outside the EEA. If you come from one of those countries, you can get some health care from the NHS when you are in Scotland. For more information, call the NHS helpline on 0800 22 44 88 or ask staff at a GP surgery or hospital.

Уједињено краљевство је договорило посебна решења за пружање здравствене заштите с појединим земљама ван ЕЕП. Ако имате држављанство једне од тих земаља, током свог боравка у Шкотској имаћете право на одређене видове здравствене заштите преко NHS-а. За додатне информације, позовите NHS-ову телефонску линију за пружање помоћи 0800 22 44 88 или их потражите од особља ординације опште праксе (GP surgery) односно болнице.

When I am registered as an NHS patient, is all health care free?

- No. When you are registered as an NHS patient, a lot of your health care will be free. But you will still need to pay for some things – for example, some medicines and dental treatment.
- The leaflet 'A quick guide to help with health costs' tells you if you can get free treatment or help with health costs. It is available from citizens advice bureaux and Jobcentre Plus offices. You can also phone the NHS helpline on 0800 22 44 88 and ask for a copy, or look on the internet (www.scotland.gov.uk/healthcosts).

Када се региструјем као пацијент(киња) NHS-а, да ли ће сва здравствена заштита бити бесплатна?

- Не. Када се региструјете, већина здравствене заштите на коју ћете имати право ће бити бесплатна. Међутим, и даље ћете морати плаћати неке услуге, као што су неки лекови и зубарске услуге.
- У брошури 'A quick guide to help with health costs' („Кратки саветник о плаћању трошкова здравствене заштите“) можете пронаћи информације о томе да ли имате право на бесплатно лечење или помоћ у плаћању трошкова здравствене заштите. Ову брошуру можете да добијете у неком од бироа за саветовање грађана (Citizens Advice Bureaux) или у бироу за запошљавање (Jobcentre Plus). Брошуру можете да поручите и преко NHS-ове телефонске линије за пружање помоћи број 0800 22 44 88, или путем интернета (www.scotland.gov.uk/healthcosts).

Can my family get health care from the NHS?

- **If you are registered as an NHS patient, your husband, wife or civil partner, and any of your children who are in Scotland with you, can also get health care from the NHS .** The children must be aged under 16, or under 19 and in full-time education.

Staff at the GP surgery will ask you to fill in a form for your husband, wife or civil partner and for any children. You may need to show your marriage or civil partnership certificate, and birth certificates for your children.

Да ли моја породица има право на здравствену заштиту NHS-а?

- **Ако сте регистровани као пацијент(киња) NHS-а, Ваш муж, жена, партнер у истополној заједници и свако Ваше дете које у Шкотској борави с Вама такође има право на здравствену заштиту преко NHS-а.** Ваша деца морају бити или млађа од 16 година или млађа од 19 година у редовном образовању.

Особље ординације опште праксе (GP surgery) којој се будете обратили ће Вас замолити да попуните образац за мужа, жену или партнера у истополној заједници или за . д Вас за ту срху затражи извод из матичне књиге венчаних или истополних заједница, или извод из матичне књиге рођених ако региструјете децу.

- **What about other members of my family?**

- **If you are from the EEA or Switzerland**, members of your family who are not from the EEA can get health care from the NHS if they have been allowed to join you in Scotland. They will need to show a document proving that the UK Government has allowed them to do this – for example, an EEA family permit. For more information about EEA family permits, go to the UK Government website for visa services at www.ukvisas.gov.uk or contact the nearest UK Visa Application Centre.
- **Members of your family who are not from the EEA or Switzerland may also have a right to get health care from the NHS in Scotland in their own right** – for example, if they have been allowed to come here to work or to study.
- **Members of your family who are from the EEA or Switzerland** can get health care from the NHS. They must have a EHIC card and they should register with a GP.

- **Каква су правила у вези с осталим члановима моје породице?**

- **Ако сте држављанин/држављанка ЕЕП-а или Швајцарске**, чланови Ваше породице који нису држављани ЕЕП-а ће имаће право на здравствену заштиту преко NHS-а ако су добили дозволу да Вам се придруже у Шкотској. Мораће да покажу документ, као што је породична дозвола ЕЕП-а, којим се доказује да им је Влада Уједињеног краљевства дозволила да Вам се придруже. Ако су Вам потребне додатне информације о породичним дозволама ЕЕП-а, посетите вебсајт Владе Уједињеног краљевства посвећен издавању виза (www.ukvisas.gov.uk) или се обратите најближем центру који прима захтеве за издавање виза (UK Visa Application Centre).
- **И они чланови Ваше породице који нису држављани ЕЕП-а или Швајцарске имају и сами по себи право да остваре здравствену заштиту преко NHS-а у Шкотској**, ако им је долазак у Шкотску дозвољен ради, рецимо, рада или студирања.
- **Чланови Ваше породице који јесу држављани ЕЕП-а или Швајцарске**, и имају право на здравствену заштиту преко NHS-а, морају имати европску здравствену картицу (EHIC) и треба да се региструју код лекара опште праксе.

What happens if I am not registered as an NHS patient?

- If you are not registered as an NHS patient, you can still get some health care from the NHS.

Services that are free for everyone include:

- emergency care in a hospital (in the accident and emergency department or in the casualty department)
 - emergency care at a GP surgery
 - emergency transport in an ambulance
 - sexual health services
 - treatment for some infectious diseases and sexually transmitted infections.
- If you need any other health care, and you are not registered as an NHS patient, you will need to pay for it. Staff at the GP surgery or hospital will be able to give you more information about this.

You can get medical insurance to help you with the costs of your care. To find out more about medical insurance, phone the Association of British Insurers on 020 7600 3333 or look on the internet (www.abi.org.uk) and follow the links to the Information For Consumers section.

Шта ако нисам регистрован(а) као пацијент(киња) NHS-а?

- Ако нисте регистровани као пацијент(киња) NHS-а, и даље ћете имати право на неке видове здравствене заштите преко NHS-а.

Неке од услуга које су бесплатне за све кориснике су:

- хитна болничка нега (на одељењу хитне помоћи или трауматологије)
 - хитан третман у ординацији лекара опште праксе
 - хитан превоз амбулантним колима
 - заштита против полно преносивих болести
 - лечење у случају неких заразних болести и полно преносивих инфекција.
- Ако Вам буде потребан неки други вид здравствене заштите, а нисте регистровани као пацијент(киња) NHS-а, морате платити. Особље ординације опште праксе (GP surgery) или болнице којој сте се обратили, Вам може дати више информација о овоме.

Трошкове здравствене заштите можете подмирити и здравственим осигурањем. Више информација о здравственом осигурању можете добити од Association of British Insurers (Удружења британских осигуравајућих друштава) на број телефона 020 7600 3333, или на вебсајту www.abi.org.uk, на којем пратећи линкове треба да потражите Information for Consumers (Информације за кориснике).

How can I find out more?

- **Phone the NHS helpline on 0800 22 44 88** (textphone 18001 0800 22 44 88) for information about health conditions and services. The NHS helpline can provide an interpreting service.
- **Contact your local citizens advice bureau** for free confidential and independent advice about many things, including NHS services and your rights. To find your nearest branch, look in your phone book or on Citizens Advice Scotland's website (www.cas.org.uk).

Other factsheets in this series

- Health care for people coming to Scotland to study
- Health care for asylum seekers and refugees in Scotland
- Health care in Scotland for former UK residents now working abroad
- Health care in Scotland for UK passport holders living abroad
- Health care for UK pensioners visiting Scotland
- Health care in Scotland for holidaymakers from overseas.

You can get these factsheets in another language or format from:

- anywhere you get NHS care
- the NHS helpline on 0800 22 44 88 (textphone 18001 0800 22 44 88)
- www.hris.org.uk
- www.nhs24.com

Где да потражим више информација?

- **Позовите NHS-ову телефонску линију за пружање помоћи на 0800 22 44 88** (или број *textphone*-а 18001 0800 22 44 88) ако су Вам потребне информације о здрављу или здравственим услугама. Позивом на NHS-ову телефонску линију за пружање помоћи (хелплајн) можете тражити и преводиоца.
- **Контактирајте свој локални биро за саветовање грађана** ако Вам је од поверљивог и независног извора потребна помоћ у погледу многих ствари, укључујући и о услугама NHS-а и Вашим правима. Најближи биро можете наћи у телефонском именику или на вебсајту Citizens Advice Scotland (www.cas.org.uk).

Остале брошуре у овој серији

- Health care for people coming to Scotland to study (Здравствена заштита за људе који у Шкотску долазе на студирање)
- Health care for asylum seekers and refugees in Scotland (Здравствена заштита за тражиоце азила и избеглице у Шкотској)
- Health care in Scotland for former UK residents now working abroad (Здравствена заштита у Шкотској за бивше становнике Уједињеног краљевства који су сада запослени у иностранству)
- Health care in Scotland for UK passport holders living abroad (Здравствена заштита у Шкотској за власнике пасоша Уједињеног краљевства који живе у иностранству)
- Health care for UK pensioners visiting Scotland (Здравствена заштита за пензионере Уједињеног краљевства који посећују Шкотску)
- Health care in Scotland for holidaymakers from overseas. (Здравствена заштита у Шкотској за иностране туристе).

Преводе и друге формате ових брошура можете добити:

- од установе у којој се користите услугама NHS-а
- позивом NHS-ове телефонске линије за пружање помоћи, на број 0800 22 44 88 (или позивом на број *textphone*-а 18001 0800 22 44 88)
- www.hris.org.uk
- www.nhs24.com

Feeling unwell?

- **Go to a pharmacy** and ask for advice. To find your nearest pharmacy, phone the NHS helpline on 0800 22 44 88 or look on the internet (www.nhs24.com).
- **Visit the NHS 24 website** at www.nhs24.com for health information and advice.
- **Contact the GP surgery** where you are registered. If you need an interpreter, ask the GP surgery to arrange this for you.
- **Phone NHS 24 on 08454 24 24 24** or look on the internet (www.nhs24.com) if the GP surgery where you are registered is closed, or if you are not yet registered as an NHS patient. NHS 24 can provide an interpreting service.

In an emergency (if your condition is very serious), phone 999 and ask for an ambulance.

Шта да урадим ако се не осећам добро?

- **Отиђите у апотеку** и потражите савет. Информације о најближој апотеци можете добити позивом NHS-ове телефонске линије за пружање помоћи на броју 0800 22 44 88 или на www.nhs24.com
- **Посетите вебсајт NHS 24 website** на www.nhs24.com где можете добити више информација и савета о здрављу и здравственој заштити.
- **Контактирајте ординацију опште праксе (GP surgery)** у којој сте регистровани. Ако Вам је потребан преводилац, замолите ординацију (GP surgery) да Вам га обезбеди.
- **Позовите NHS 24 на број 08454 24 24 24** или посетите www.nhs24.com ако је ординација опште праксе (GP surgery) у којој сте регистровани затворена или ако још нисте регистровани као пацијент(киња) NHS-а. NHS 24 Вам може пронаћи преводиоца.

У хитним случајевима (тј. ако је Ваше здравље озбиљно угрожено), позовите 999 и затражите амбулантна кола.

We have tried our best to make sure that the information in this factsheet is correct. However, the factsheet is for guidance only so you should not rely on it as a complete statement of the law. If you are thinking about taking legal action, you should contact a solicitor, a citizens advice bureau or any other advice agency.

Предузели смо све радње да информације садржане у овој брошури буду тачне. Међутим, ова брошура има искључиво саветодаван карактер што значи да у потпуности не одражава важећу правну регулативу. Ако желите покренути судски поступак, треба да контактирате адвоката, биро за саветовање грађана или неку другу саветодавну агенцију.

Email ask@hris.org.uk to ask for this information in another language or format.

Да бисте добили превод ове информације на неки други језик или у неком другом формату обратите се на: ask@hris.org.uk

Produced by Health Rights Information Scotland, a project of Consumer Focus Scotland, for the Scottish Government Health Directorates.

Version 2 - Produced in October 2009 - Revision date October 2010

Брошуру саставио Health Rights Information Scotland, пројекат Consumer Focus Scotland-а, за потребе Scottish Government Health Directorates.

Верзија бр. 2 – Објављена у октобру 2009. – Датум редактуре: октобар 2010.

